

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jug.
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-30, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
in pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirani
plačila se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2030, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Kokorni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Veliko kulturno delo

Tega meseca se je vršilo v Ljubljani zborovanje slovenske institucije, ki je šlo malo-dane neopaženo mimo naše širše javnosti, dasi nam je nudilo pregled bogatega in za slovenski narod zelo pomenljivega kulturnega dela. Bil je to občni zbor **Leonove družbe**, ki ji je predsednik univerzitetni profesor Franc Lukman. Treba je, da se naša publicistika ozre nanj tem bolj, ker se delovanje te odlične znanstvene družbe po vojni obrača pretežno na zgodovinsko in kulturno publicistično področje, ki je najsplošnejšega interesa in važnosti za nas.

Po aktualnosti gre med publikacijami Leonove družbe, o katerih se je na običnem zboru podal referat, vsekakor letos prvo mesto knjigi statističnega dokumentarnega in spominskega značaja »Slovinci v desetletju 1918-1928«, ki je izšla pod uredništvom družbinega podpredsednika dr. Josipa Mala. Velikodušna podpora oblastnih odborov v Ljubljani in Mariboru, občin v Ljubljani, Mariboru in Celju, Katoliškega tiskovnega društva, Zbornice za TOI v Ljubljani, Delavske zbornice in oblastne zaloge šolskih knjig ter nekaterih neimenovanih prijateljev družbe je omogočila to lepo knjigo in podala dokaz o veliki solidarnosti in umevanju vseh naših večjih javnih korporacij za kulturne zadeve slovenskega naroda.

Ne smemo pa pri tem seveda pozabiti znanstvenih del, ki pomenijo temelje našemu kulturnemu delu sploh. Sem spada pod tem vidikom prvenstvo izdajanja »Gradiva« za zgodovino Slovencev v srednjem veku, katerega peti zvezek bo, kakor smo izvedeli iz predsednikovega poročila, obsegal drugo polovico 13. stoletja in se že pripravlja. Glede prekinjenja izdaje »Skrbčevih jezikoslovnih spisov« vztraja družba v principu na njih nadaljevanju, vendar pa se bo sporazumno z dr. Breznikom in vodilnimi slavisti ljubljanske univerze omejila na izdajo tistih spisov, ki so pri današnjem stanju slovenskega jezikoslovja še vedno aktualni. Pripravljajo se tudi izdaje drugih za novejšo zgodovino Slovencev temeljnih del. Zelo važna je dalje izdaja doktorske disertacije dr. Fr. Zwitterja »Starejša kranjska mesta in meščanstvo«, ki jo je družba izdala s podporo g. komisarja ljubljanske oblastne samouprave.

V vrsto publicističnih izdaj družbe spada v prvi vrsti »Čas«. Zadnje leto je postal zopet mesečnik, radi česar se je moral nekoliko povečati tudi njegov obseg. Naglašala se je potreba, da vsi prijatelji krščanske slovenske kulture to odlično revijo, ki šteje med svoje sotrudnike naše najboljše moči, pri stremelju nju povečati naročniški kader podprejo. Drugo družbino podjetje te smeri je »Znanstvena knjižnica«, ki jo izdaja Leonova družba skupno z Mohorjevo. Kot prvi skupni zvezek je izšla kot druga knjiga cele serije Aleša Ušeničnika »Knjiga o življenju« v času primerno predelani in izpopolnjeni novi izdaji.

V počastitev spomina svojega duhovnega očeta škofa dr. Ant. Mahniča je Leonova družba po njegovi smrti ustanovila tako zvano »Mahničovo ustanovo«, katere namen je omogočati mladim slovenskim znanstvenikom nadaljevanje in izpopolnitev njihovih strokovnih študij v inozemstvu v svrhu povečanja kadra znanstveno samostojno delujočih moči. Fond je zadnja leta narastel, tako da je bilo mogoče v skromni meri ugoditi vsem zadnje leto predloženim prošnjam in uživajo ob prehodu v novo poslovno leto podporo Leonove družbe štirje v tujih znanstvenih središčih se izpopolnjujoči absolventi naše univerze.

Iz tega površnega pregleda družbinega delovanja razvidimo, da se je njeno delovanje v desetletju po vojni pod vodstvom dveh agilnih predsednikov, sedanjega škofa na otoku Krku dr. Jos. Srebrničja in prof. ljubljanske univerze dr. Frana Lukmana močno izgradilo in sistemiziralo. Najvišji cilj družbinega delovanja so znanstvena temeljna dela, tem se kot redne s časom se razvijajoče objave pridružujejo publikacije, katerih namen je smotreno oblikovanje naše kulturne fiziognomije in jim je znanstveno obvladovanje snovi temelj, cilj pa aktivno poseganje v duhovno sfero sodobnosti. V zavesti, da je takim podjetjem mogoče dati trajno življenje le, če jih neprestano pomlajamo in sistematično nadomeščamo odmrle delavne sile, je družba ustanovila Mahničovo ustanovo. Tako se družbino delovanje javlja in razvija v treh logičnih stopnjah: skrb za znanstveni naraščaj, znanstveno fundirana aktivnost v duhovnem življenju sodobnosti in ustvarjanje trajnih znanstvenih vrednot.

Vprašanje ljubljanske akademije

Delegati zagrebske in belgrajske akademije proti ustanovitvi nove akademije v Ljubljani

Belgrad, 28. nov. (Tel. »Slov.«) Te dni so se sestali, kakor je časopisje že javilo, v Belgradu zastopniki belgrajske in zagrebske akademije znanosti in umetnosti. Na dnevnem redu je bilo poleg drugih aktualnih vprašanj tudi stališče odbora obeh delegacij glede osnovanja akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. V razgovoru se je sicer naglasilo, da se je vprašanje o osnovanju posebne slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani prepustilo v odločitev plenarnemu odboru, ki se bo sestal prihodnje dni. Vendar pa, kot je Vaš dopisnik izvedel iz povsem avtentičnega vira, je ta izjava le formalnega

značaja. Delegati akademije znanosti in umetnosti iz Zagreba in Belgrada so bili složni v tem, da podasta svoje mnenje, da je posebna akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani nepotrebna in bo torej odbor glasoval proti tej ustanovitvi. Na istem sestanku se je nadalje sklenilo ožje sodelovanje zastopnikov zagrebske in belgrajske akademije. Četudi bo torej sklican v prihodnjih dneh sestanek glavnega odbora obeh akademij, je pričakovati, da se bo v smislu sedaj storjenega sklepa izjavil proti ustanovitvi posebne akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Za vse telovadne organizacije eno merilo

Nobene razlike med sokolstvom in orlovstvom glede državljske in nacionalne vzgoje mladine

Belgrad, 27. nov. (Tel. »Slov.«) V Belgradu se mude zastopniki Jugoslovanske sokolske zveze, da med drugim razpravljajo tudi o vprašanju zjedinenja, oziroma skupnega dela vseh jugoslovanskih telovadnih in sportnih organizacij. V intervjujih so nekateri zastopniki sokolstva govorili, ko da bi bila sokolska zveza edina organizacija, ki bi imela v sedanjem ustroju države še pogoje za obstanek. V zvezi s tem so naglašali, naj bi druge sportno-telovadne organizacije vstopile v jugoslovansko sokolsko zvezo. Seveda bi morale preje sprejeti program in načrta te zveze. Nekateri so nadalje povdarjali, da se od strani Jugoslovanske sokolske zveze ne bi delalo posameznim članom drugih sportnih in telovadnih društev nobenih težkoč pri vstopu v Savez. Očitna tendenca teh vesti je bila, da bi se sokolska zveza reklamirala kot edina zveza, ki ima v sedanjem položaju še pogoje za ob-

stanek.

Zastopniki Jugoslovanske sokolske zveze so se tekom včerajšnjih in današnjih posvetovanj pri merodajnih faktorjih informirali o položaju, ki nastane za posamezne sportne in telovadne organizacije po uveljavljanju bodočega zakona o telesni vzgoji. Kakor se je Vaš dopisnik informiral na merodajnem mestu, se je zastopnikom sokolstva povdčilo z vso odločnostjo, da je enakopravnost določena napram vsem in da se v nobenem oziru ne bo delalo nobene izjeme. Povdarilo se je nadalje, da merodajni krogi ne vidijo, n. pr. glede državljske vzgoje in glede nacionalnosti nobene razlike med člani Jugoslovanske sokolske in Jugoslovanske orlovke zveze. Zakon, ki bo izšel, bo določil za vse enako. Kdor bo hotel sodelovati v sportno-telovadni organizaciji, se bo moral pač pokoriti odredbam zakona.

Sestanek avstrijskega episkopata

Dunaj, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Avstrijski episkopat se je včeraj sestal pod predsedstvom kardinala dr. Piffa k razgovoru o najvažnejših aktualnih cerkvenih in kulturnih vprašanjih. Sestanka so se udeležili salzburški nadškof dr. Rieder, celovski knezoškof

dr. Heftner, knezoškof v St. Pölten dr. Memmelauer, linški knezoškof dr. Gföllner, graški knezoškof dr. Pawlikowsky ter innsbrški škof dr. Waitz. Pri otvoritvi jih je pozdravil papeški nuncij, nadškof Sibillia.

Zahvala Brianda

Belgrad, 27. nov. (AA.) Minister zunanjih poslov dr. Voja Marinković je sprejel od francoskega ministra zunanjih zadev Aristida Brianda brzoglavko te-le vsebine:

Francoska vlada je globoko ganjena od izjav sožalja, ki jih je Vaša ekscelencija blagovolila poslati ob smrti Clemenceauja, in pošljila jugoslovanski vladi tople izraze svoje najiskrenejše zahvale. — Aristide Briand.

Babić prešel čez mejo?

— Belgrad, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Jugoslovanski obmejni komisariat na Sušaku je opazil, na mostu Sušak—Reka dva človeka, ki sta šla tako hitro, da jih naša straža ni mogla prijeti. Obmejni komisariat je takoj sumil, da sta neznanca Babić in Pospisil, ki sta vpletena v umor Tonija Šlegla in uboj dveh zagrebških policistov. V tej svoji domnevi je podkrepila oblasti tudi okolnost, da sta bila opažena tudi od drugih ljudi. Zato je obmejni komisar prosil šefa reške komisije, naj bi ga obvestil, kje se nahajata omenjena potnika. Ta mu je odgovoril, da mu o kakih potnikih Babić in Pospisil ni ničesar znanega. Dejal je, da sta oba potnika, na katera misli jugoslovanski obmejni komisariat, nemška mornarja, ki imata nemške osebne izkaze in govorita tudi le nemški jezik. Smatra se, da gre v resnici za Babića in Pospisila. Po eni verziji je reška policija omogočila, da sta oba potovala preko Italije in Avstrije na Madjarsko, po drugi verziji pa se oba, Babić in Pospisil nahajata na Reki.

Leonova družba malo govori o sebi, premalo propagira svoje delo in se zato tudi premalo opaža njena izredna žilavost in živahnost. Nikakor ne pretiravamo, če trdimo, da je v znanstvenem življenju Slovencev njen pomen prvovrsten in da poleg zarodka naše znanstvene akademije, »Znanstvenega društva za humanistične vede«, z uspehom vzdržuje svoje stališče.

Naj nam bo nien vsakoletni občni zbor

povod, da opozorimo našo kulturno javnost na njen ogromni pomen in jo pozovemo, da propagira »Čas«, ga pridno čita in naroča ter da naša denarna inteligenca začne smatrati za svojo dolžnost tako iz hvalečnosti do dobrotnikov, ki so ji iz dna slovenske revščine pomagali do znanstvenih in družabnih položajev, kakor iz skrbnosti za bodočnost našega znanstvenega naraščaja, da podpira z volili in darili »Mahničovo ustanovo«.

Jasna beseda

Ce so Jutrovi podatki točni, je g. Gangl, starosta Sokola, izjavil belgrajskim novinarjem med drugim tudi to, da more vsak Orel vstopiti v Sokola, ako sprejme nacionalno ideologijo jugoslovanskega sokolstva, dalje, da je vera najintimnejše čustvo vsakega posameznika in se ne sme izrabljati v druge namene, končno, da bi mnogi Orli radi vstopili v Sokola, ovira pa jih pri tem njihovo vodstvo.

Ugotavljamo: 1. Ideologije ne bo orlovstvu narekovalo sokolstvo. Orel se v tem oziru od Sokola nima absolutno ničesar učiti. Orli so vsaj prav toliko navdušeni za jugoslovansko državno misel in so v tujini že morda več naredili za ugled naše države kot Sokoli. Vsako namigavanje, kakor da bi bili Sokoli edina pristna jugoslovanska telovadna organizacija, enkrat za vselej odločno odklanjamo. Časi, ko se taka namigavanja pri raznih belgrajskih vladah kaj zalegla, so že davno minuli.

2. Naj se nam jasno pove, kje orlovstvo izrablja vero v »druge namene«. Mislimo pa, če sme ena organizacija vzgajati svoje člane po načelih svobodomiselnosti, jih sme druga po načelih deseterih božjih zapovedi in s sredstvi, ki jih nudi vera. Mi se prav dobro zavedamo, da je baš orlovska organizacija dala državi celo množico telesno in dušne najbolj zdravih fantov.

3. Naj nam pove g. Gangl enega Orla, ki bi rad vstopil v Sokola, pa ga pri tem ovira orlovske vodstvo. Članstvo pri orlovski organizaciji je svobodno in vsakdo more izstopiti, kadar hoče. Vemo pa, da ga danes ni Orla, ki bi rad pristopil v Sokola — težko bi se našla izjema. Zakaj vsaj slovensko sokolstvo natančno ve, v kakšnem razmerju stoji z ogromno večino slovenskega ljudstva.

Iz državnega sodišča

Belgrad, 30. nov. AA. V državnem sodišču za zaščito države so napovedane te-le razprave: 2. decembra proti Karlu in Elizabeti Lediček zaradi širjenja komunistične propagande; 6. decembra proti Valčiku Tončiku in Ivanu Mladenoviču zaradi špijonaže v korist neke sosedne države;

9. decembra proti Jovanu Trajkoviču in drugom zaradi širjenja komunistične propagande;

12. decembra proti Jovanu Fuksu in drugom zaradi širjenja komunistične propagande;

16. decembra proti Madjoši Čapi in drugom zaradi širjenja komunistične propagande;

23. decembra proti Ahmedu Ljubijankiču zaradi špijonaže v korist neke sosedne države.

Proglas JNS

Zagreb, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Uprava JNS je izdala na vse športnike v državi proglas, v katerem pravi, da bo uprava strogo pazila na sportno disciplino v državi. Zoper vse tiste, ki bodo skušali kaliti mir, bo postopala kar najstrožje. Nadalje je bilo na seji sklenjeno, imenovati namestnike za one člane odbora, ki so v zadnjem času izstopili. Nazadnje se je sklenilo sestaviti poseben pravilnik za skupščine JNS.

Vesti iz Hrvatske

Zagreb, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Kakor znano, se bo postavil v Belgradu spomenik Franciji kot znak hvalečnosti našega naroda Franciji. Ta spomenik bo izdelal zagrebški umetnik Ivan Meštrović. O tem spomeniku je te dni pisal že pariški »Temps«. Kakor čujemo, bo to eden največjih spomenikov v naši državi in bo stal na belgrajskem Kalimegdanu.

Split, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Sinoči so se sestali v Splitu zastopniki vseh nacionalnih društev v Splitu ter se posvetovali o proslavi 1. decembra. Proslava se bo izvršila na kar najsvečanejši način. Sklenilo se je, da se vsa okna v mestu okrase z zelenjem.

Split, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Tovarna »La Dalmatienne«, ki je svojčas prevzela večji del akcij italijanske tvrdke »Sufid« v Dalmaciji, bo te dni začela z razširjenjem svoje elektrarne v Krajevču. V ta namen je zaprosila dovoljenja za postavitev skladišča za eksplozive, katerega potrebuje za napravo tunela.

Zaupnica Tardieujevi vladi

Pariz, 27. nov. (AA.) Na nocjošnji seji je francoski parlament nadaljeval razpravo o žitnem vprašanju in odbil s 325 proti 263 glasovom predlog radikalnih socialistov, ki so zahtevali posebne bone za izvoz in uvoz žita, ki naj bi se izročili izključno poljedelskim drugim. Pri tej priliki je vlada stavila vprašanje zaupnice.

Vlad. Pušenjak:

Prvi proračun dravske banovine

2. Dosedanji izdatki centralne vlade.

Vsled razširjene kompetence bana bo treba v proračunu banovin postaviti v izdatke za posle, katere je dosedaj vršila centralna vlada. Nekateri se bodo dali točno navesti po podatkih državnega proračuna za leto 1929-1930, pri drugih se bodo isti mogli le približno oceniti.

Iz resora ministrstva prosvete prevzame ban skrb za ljudske in srednje šole.

Na ljudskih šolah v Sloveniji je po državnem proračunu 3788 učiteljev in učiteljic, 180 mest je povrh še določenih za nova imenovanja, na meščanskih šolah pa 255 učiteljev in učiteljic, 19 mest je določenih za nova imenovanja. Izdatki za učne moči, za katehete in za vzdrževanje gospodinskih šol znašajo okrog 94 milijonov Din, torej za 50% večji ko vsi izdatki mariborske oblastne samouprave.

Na srednjih šolah v Sloveniji je 264 učnih moči, na učiteljskih pa 113 učnih moči. Izdatki za iste znašajo okrog 14 in pol milijona Din. Pri proračunu za šolstvo bo treba upoštevati nagrade za katehete in subvencije za vzdrževanje višje gimnazije v Murski Soboti, za katero sta doslej skrbela oba oblastna odbora.

Iz gradbenega ministrstva odpadejo na banovino vsi izdatki, katere je izdajalo ministrstvo za gradbeno direkcijo v Ljubljani. Ki znašajo 16 milijonov Din, iz ministrstva za šume in rude 5 milijonov Din, iz ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje 5 milij. Din, iz ministrstva za agrarno reformo 2 milij. Din, za ostale posle pa 2 milij. Din.

3. Osební izdatki za upravo banovine.

Za posle, katere bo v bodoče vršil ban, je bilo po dosedanjem dvotirnem sistemu in radi tega, ker je bila Slovenija razdeljena v 2 oblasti, na razpolago uradništvu velikih županstev in Mariboru in Ljubljani ter uradništvu oblastnih samouprav v Mariboru in Ljubljani; mnogo agent, katere prevzame ban, pa se je izvrševalo pri centralni vladi v Belgradu. Ker odpade Medžimurje in okrajno glavarstvo v Črnomlju z 120.000 prebivalcev, pridodani okraj Čabar pa šteje le 7.692 prebivalcev, in ker bo v bodoče v veljavi enotni upravni sistem, vsakokrat ne bo potrebno toliko število uradništva kot doslej. Precizno se ne more reči, koliko se bo na izdatkih za uradništvo prištedilo, z veliko verjetnostjo pa se lahko poudari, da bosta za bodoče brezhibno funkcioniranje uradniškega aparata v banovini zastopovali dve tretjini uradništva obeh velikih županstev in oblastnih samouprav; stroški za upravo banovine bi znašali razen stroškov pod oznako Osrednji urad navedenih spredaj, Okrog 15 milij. Din. (V proračunu banovin pa bo treba tudi sprejeti vrstne kredite kot subvencije mestnim občinam v zvezi vzdrževanja policije, ker mestne občine same ne zmorejo teh ogromnih novih bremen.)

Mesto dosedanjih oblastnih skupščin bo gotovo, ko se bodo površile redne razmere, delovala kakor banska skupščina, katere naj ne bo prevelika. Zastopuje, ako se za vsake 30.000 prebivalcev voli en zastopnik, ker je pri manjših skupščinah delo plodovitejše, kar je posledica boljše kvalifikacije zastopnikov. Izdatki oblastnih skupščin v Mariboru in Ljubljani so znašali Din 710.000 in 944.076, skupaj 1.654.076.

O točnih izdatkih za banovinske skupščine govoriti je prezgodnje, ker se ne ve, kak delokrog bodo imele, kako bo njih ustrojstvo, koliko časa bo vsako leto trajalo njih zasedanje, lahko pa trdimo, da bo zadostoval kredit v znesku 1 milij. Din. Skupni izdatki banovine bi bili približno ti: Dosedanji izdatki oblastnih samouprav 128.885.496 Din; dosedanji izdatki centralne vlade 138.500.000 Din; osebni izdatki za upravo banovine 15.000.000 Din; izdatki banovinske skupščine 1.000.000 Din. Skupaj 283.385.496 Din.

Ako so izdatki za posamezen resor preizkušeni, so izdatki za upravo banovine sigurno previsoki, ker se bo velik del izdatkov banovine pokrival iz kredita za Osrednji urad, navedenega pod izdatki dosedanjih oblastnih samouprav.

(Konec prihodnjic)

Italija za tesnejše stike s Grško in Turčijo

Rim, 27. nov. AA. Včeraj je Mussolini sprejel bivšega italijanskega ministra financ grofa Volpija, ki se je vrnil s potovanja po Turčiji in Grčiji. Grof Volpi je odpotoval v Angoro na poziv turške vlade, ki ga je povabila, da se z njim posvetuje in da izve njegovo strokovnjsko mnenje o raznih finančnih vprašanjih. Mussoliniju je poročal o možnosti še tesnejših gospodarskih in trgovinskih stikov med Italijo in Turčijo. Po prometu in po trgovinskih zastavah na ladjah zavzema v trgovini s Turčijo Italija prvo mesto. Enake povesite je imel grof Volpi v Atenah. Merodajni činitelji so se uverili o možnosti italijansko-grškega sodelovanja pri gospodarskih povzdigi Grčije, zlasti pa o možnosti hidroelektričnih obratov. Italijanski listi poročajo, da je Mussolini izrazil svoje zadovoljstvo s poročilom grofa Volpija.

Desničarji delajo še naprej težave

Pariz, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Poslanska zbornica je včeraj nadaljevala razpravo o proračunu. Za danes je bila napovedana samo dopoldanska in nočna seja, popoldne pa je bilo prosto za posvetovanje velikih odborov poslanske zbornice. Pri razpravi o proračunu za zunanje stvari se bodo ponovno pokazale difference z Marinom in Franklinom Bouillonom. Marina skupina je včeraj soglasno izjavila, da je otvoritev saarskih pogajanj vsekakor nevarno početje. Briand bo moral torej pri razpravi o zunanjem proračunu bojevati novo bitko proti patriotom.

Avstrijski notranji položaj se poostril

Nova zaupnica večine dr. Schoberu

Dunaj, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Parlamentni položaj se je danes zopet poostril. »Neuigkeitsweltblatt« poroča, da je zvezni kancler dr. Schober, ki hoče ustavno reformo vsekakor še ta teden stvarno zaključiti, obvestil stranke, da bo demisioniral, če se mu ne posreči njegova namera. Stranke večine so na to odgovorile dr. Schoberu z novo zaupnico in mu zagotovile, da bodo glasovale za ono ustavno reformo, ki jo hoče zvezni kancler sam zagovarjati pred narodom. List izjavlja: Socialni demokrati trej vedo, da imajo slej ko prej opraviti s strneno fronto in z zvez-

nim kanclerjem, ki liče svoj cilj na parlamentarnih tleh. Domneva se, da se je dosegel do sedaj med večino in manjšino samo sporazum o pravici zveznega predsednika do izdajanja naredb v sili. Glede volivne reforme stojijo stranke večine same na odklonilnem stališču. Landbund in Velenemci so proti temu, da bi se zmanjšalo število mandatov. Glavne težkoče bodo v šolskem vprašanju, ker socialni demokrati nočejo popustiti glede svojih uspehov pri »Glöckelschule« na Dunaju. Načelno vztrajajo tudi pri tem, da ne dopuste spremembe v položaju Dunaja kot dežele.

Češkoslovaška vlada še ni sestavljena

Praga, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Pogajanja za sestavo meščanskega socialističnega kabineta pod vodstvom Udržala so do danes napredovala tako, da bi se imela popoldne že objaviti ministrska lista. Socialisti pa so bili zelo presenečeni, ker bi imeli dobiti samo najnepomembnejša ministrstva. Udržal je rezerviral za socialiste šest ministrstev, za meščanske stranke pa devet. Socialisti so zahtevali vsaj razmerje šest proti osem. Posebno ogorčeni so bili socialisti zato, ker bi imeli dobiti meščanske stranke najvažnejše politične in gospodarske resore, socialisti pa le manj važne. Voditelji socialistov so tudi odkrito izjavili svoje ogorčenje in odrekli svoj pristanek za tako ministrsko listo. Češka ljudska stranka se je v načelu izrekla za vstop v vlado, odklonila pa je dodeljene resore kot nepomembne. Obljubilo se ji je nato delovno ministrstvo, ki ga je vodil do sedaj nemški

agrarec Spinna, za kar bi nemški agrarci dobili zdravstveno ministrstvo. Navzlic temu se je zdelo, da je Udržalova koncepcija popolnoma propadla in govorilo se je že o tem, da se izločijo agrarci, proti katerim bi se združili socialisti in češka ljudska stranka v črno-rdečo koalicio. Sramek pa smatra sedaj tako koalicio za nemogočo, nakar so se vršila z Udržalom pogajanja za revizijo ministrske liste. Ta pogajanja se bodo jutri nadaljevala. Še vedno je torej v ospredju pogajanj sestava meščanskega socialističnega kabineta. Spor gre še vedno za to, da se predružači število dodeljenih resorov, s katerim niso zadovoljni niti socialisti niti češka ljudska stranka. Češki socialni demokrati bi po današnjih načrtih Udržala s svojimi 43 mandati imeli dobiti samo dve ministrstvi, za pravosodje in socialno skrbstvo, dočim bi imeli dobiti narodni socialisti zunanje in pošto ministrstvo.

Pred pomorsko razorožitveno konferenco

Japonska odločno proti odpravi podmornic

Pariz, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Včerajšnja ministrska konferenca o vprašanju razorožitve na morju se je vršila po izjavah »Journala« samo v to svrhu, da se odstranijo gotove razlike v mnenjih o paktu samem. Posvetovanja se bodo prihodnje dni nadaljevala. »Matine« piše, da bo francoska vlada odločno odklonila na londonski konferenci kakor nekoč v Washingtonu, vsako klasifikacijo različnih ladijskih kategorij s koeficienti. »Petit Parisien« poroča, da se bodo prihodnje dni nadaljevala posebna pogajanja z Italijo. Veliko upanja stavljajo v Parizu na prihod japonskega delegata, ki je že sedaj odpotoval v Pariz na preliminarni razgovor z Briandom o vprašanju odprave podmornic.

London, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Japonski cesar je včeraj odobril instrukcije japonskega delegata za mornariško konferenco. Japonska

zahteva 70 odstot. delež za desettonske križarke z 8 »Inch« kanoni in s tem, da ostanejo njene podmornice. Japonska je proti temu, da se podmornice odpravijo. Zahtevala bo tudi 70 odstot. delež pri lahkih križarkah in rušilcih, ki pa se lahko zniža, če se doseže prej omenjeni delež glede desettonskih križark in razen tega pariteta pri podmornicah. Za velike bojne ladje se je tonaža reducirala na 25.000 ton in oborožitev na 14 topov. Kot življenjska starost za ladje se predlaga: za velike bojne ladje 25 let, za križarke 20, rušilce 16 in podmornice 13 let.

Francija proti paritetu z Italijo

Pariz, 27. nov. (AA.) Pogajanja med Francijo in Italijo o razorožitvi so bila prekinjena. Francija je odbila zahtevo Italije po paritetu.

Stalin vnovič zmagal nad desničarji

Buharin-Rikova skupina kapitulirala

Berlin, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Nova zmaga Stalina nad desničarsko opozicijo, ki se kaže v tem, da se je podvržla Buharin-Rikova skupina, bo povzročila po vestek »B. Z. am Mittag« že dolgo pričakovane spremembe na najvišjih vladnih mestih. Rikov bo odložil predsedstvo v svetu ljudskih komisarjev. To najvišje mesto se bo spojilo z vodilno skupino v komunistični stranki, to je s Stalinovim krogom. Stalin pa najbrže tega mesta ne bo prevzel sam, ker se je do sedaj izogibal, vršiti reprezentativne posle, ki so za šefa vlade neizogibni ter bo najbrž prevzel predsedništvo Molotov, prvi pomočnik Stalina v tajništvu stranke. Imenuje se tudi Andrejev, pred-

sednik narodnostnega sveta, kot poglavar sovjetske unije, ki pa do sedaj skoro nikdar ni nastopal politično. Rikova bodo postavili najbrž na kako zunanje politično mesto. Morda postane Čičerinov naslednik v ljudskem komisariatu. Če pa pripade to mesto Litvinovu, bo Rikov prevzel kako drugo primerno mesto v zunanjem uradu. Po razgovorih z berlinskimi poslanikom Krestinskim se sklepa tudi na to, da bo morda Krestinski poklican v moskovsko centralo, dočim bo mesto v Berlinu zasedel kdo drugi.

Računa se tudi s tem, da se bodo na celi vrsti važnih položajev odstranili pristaši Buharinove desničarske skupine.

Posledice kitajskega apela

Ali bodo mogle signatarne države Kellogovega pakta prisiliti sovjete, da spoštujejo svoj podpis na tem paktu

Ženeva, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Stalni kitajski delegat pri Društvu narodov Vu je imel danes dolg razgovor z glavnim tajnikom Društva narodov Drummondom, dasi niso dospele še nobene definitivne instrukcije za napovedani korak pri Društvu narodov in pri signatarnih državah Kellogovega pakta. Kakor doznava Vaš dopisnik, se namerava sledeče: 1. ali takojšnje sklicanje Sveta Društva narodov na podlagi čl. 11 pakta, kar bi imelo za posledico takojšnjo uporabo čl. 17., 2. ali staviti predlog, da se postavi rusko-kitajski konflikt na dnevni red januarskega zasedanja Sveta Društva narodov, kar bi signatarnim državam Kellogovega pakta še dalo čas, poseči v konflikt s posredovanjem, preden bi bilo Društvo narodov prisiljeno, pozvati Rusijo, da se podvrže pogojem pakta Društva narodov, 3. ali enostavno vložiti tožbo pri Društvu narodov zaradi ruskega postopanja in prepustiti Svetu Društva narodov, da ukrene potrebno. Direktni apel na Društvo narodov bi povzročil prvičkrat popolno izvedbo čl. 17. pakta, pripravil bi pa Društvo narodov v zadrego, ker skoro ni verjetno, da bi se moskovska vlada uklonila zahtevi Sveta Društva narodov, podvreči se za odpravo konflikta pogojem pakta Društva narodov.

Ker pa sta Kitajska in Sovjetska Rusija obenem tudi signatarni državi Kellogovega pakta, bo spričo izjave washingtonske vla-

de, da hoče doseči spoštovanje Kellogovega pakta, privikal nastalo tudi vprašanje, kako bo to svojo voljo tudi uveljavila. Vu je izjavil, da se Kitajska že dva meseca prizadeva, poravnati spor mirnim potom. Kellogov pakt in pakt Društva narodov sta zato tu, da končata tako resen konflikt brez vojne.

Ruska mandžurska olenziva se ustavila

Rusko prodiranje v Mandžuriji se je ustavilo pri Taganu, na postaji vzhodne sibirске železnice, 40 milj od meje.

Japonska še čaka

Tokio, 27. nov. AA. Državni podtajnik Zednjih držav Stimson je pozval japonskega veleposlanika v Washingtonu na razgovor o položaju v Mandžuriji. Japonski veleposlanik je izjavil, da japonska zaenkrat ne namerava v Mandžuriji ničesar ukreniti.

4 rudarji ubiti

Duisburg, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Včeraj zvečer je vdrla v rudniku Thyssen voda v rove, radi česar so bili ubiti štirje rudarji, osem pa je bilo lahko ranjenih.

Dunajska vremenska napoved. Spremenljivo, toplo vreme od zapada.

Kabinetna kriza v Belgiji

Ministrski predsednik Jaspars je podal demisijo svojega kabineta radi flamskega jezikovnega vprašanja. Kako znano, pripada južni del belgijskega prebivalstva romanskim Valoncem, ki govorijo francosko, severni del pa tvorijo Flamci, ki so Germani in govorijo isti jezik kakor sosednja Holandska. Eni kot drugi so po veri katoličani in bila je predvsem verska misel, ki je l. 1830 ta dva različna naroda strnila skupaj v eno državno telo — kraljestvo Belgijo, ki bo prihodnje leto praznovalo svojo stoletnico.

Ker so imeli Valonci za sabo vso Francijo z njeno visoko kulturo, istim jezikom in isto vero, so seveda hitro dobili kulturno in jezikovno premoč nad Flamci, ki v sosedni, povečini protestantovski Holandski niso imeli kaj iskati. Na zunaj je polagoma Belgija dobivala vtis popolnoma francoske dežele. Na univerzah, v šolah, pri vojakih, povsod se je govorilo francosko.

Zadnji dve desetletji pa se je pričela med Flamci vzbujati zelo hitro narodna zavest. Mnogo so k temu pripomogli tudi kulturno politični boji. V valonskem (francoskem) delu prevladuje delavstvo in ima socialna demokracija najjačjo oporo. Flamski del je pa povečini naseljen od kmečkega prebivalstva in tam je krščanski element v 3/4 večini. Zahteve Flamcev po jezikovni enakopravnosti so postajale vedno bolj glasne in belgijski državni niso bili tako kratkovidni, da bi jih prešli. Tako so Flamci polagoma izvajali Flamščino za ljudske šole, armada je postala dvojezična in sedaj zahtevajo, da se poflami izmed 4 univerz, ki jih ima Belgija, zaenkrat vsaj o.a. v Gandu. Vse politične stranke so bile pripravljene na koncesije, ene več, druge manj. Najbolj širokogrudne so se pokazali krščanski demokrati, ki koncedirajo Flamcem popolnoma univerzo v Gandu, dalje srednje in ljudske šole, ki so na Flamskem ozemlju. Tem pa so se uprli liberalci, ki so skupno s krščanskimi demokrati na vladi in tako je vlada padla, ker se niso mogli sporazumeti.

Flamci sami si v svojih zahtevah niso docela edini. En del, ki pa je majhen, je frankofil in je za to, da ostane vse, kakor je. Skrajno desno krilo pa zahteva naravnost priključitev Flamcev, ki štejejo 4 milijone, k Nizozemski. Velika večina pa je za obširno kulturno in politično avtonomijo v mejah sedanjega kraljestva. To bi bila brez dvoma tudi najbreznejša rešitev, ker Belgija taka kakor je, tvori zelo zaokroženo gospodarsko celoto, kjer se industrijski jug in agrarni sever idealno spopolnujeta. Gospodarsko bi pa povečini poljedelska Flandrija od pravtako agrarne Holandske nič ne pridobila, pač pa veliko izgubila. Zato bo pri reševanju flamskega vprašanja prevladala srednja linija, ki bo dala flamskemu narodu avtonomijo, rešitev, ki tudi med Valonci uživa vedno več simpatij. Naj se sestavi kakršnikoli novi kabinet, njegova prva naloga bo, da reši flamsko vprašanje, kar bo predpogoj mirnega medsebojnega sožitja obeh narodov.

Angleški mučeniki - svetniki

Rim, 27. nov. (Tel. »Slov.«) Ritualna kongregacija je sklenila pod predsedstvom papeža, dne 15. oziroma 22. decembra 1929 proglasiti za svetnike angleške mučenike, ki so žrtvovali svoje življenje za vero pod vladami Henrika VIII., Elizabete, Jakoba I. in Karla II.

Samaritanski tečaj Rdečega križa

Snoči je bil zaključen višji samaritanski tečaj, ki ga je priredil Rdeči križ s sodelovanjem OUZD v Ljubljani. Ta tečaj je bil prvi svoje vrste v državi in je bil namenjen predvsem delavskim slojem. Razveseljevala je bila na tečaju predvsem krasna udeležba. Vsi udeleženci so redno in brez vsakega pritiska s katerekoli strani redno obiskovali tečaj.

Poleg višjega se je vršil tudi nižji samaritanski tečaj. Obsegal je 40 predavanj in sicer 18 iz teorije ter 22 praktičnih. Udeležilo se ga je 50 udeležencev in jih je napravilo samaritanski izpit 48 in sicer 20 moških ter 28 žen. Predavali so dr. Mis, dr. Rus, dr. Otmar Krajec in uradnik OUZD Bole. Glavni predmeti predavanj so bili anatomija, fiziologija, prva pomoč, nega bolnikov in ranjenih ter Rdeči križ in ženevska konvencija.

Višji tečaj se je pričel 1. oktobra. Obsegal je 15 predavanj po 2 uri, torej 30 ur. 6 predavanj so spremljali filmi. Od 44 udeležencev je napravilo 35 izpit. Predavali so gg.: dr. Mis, dr. Jamar, dr. Pire, dr. Jakša, Puhar ter tajnik Rdečega križa Malnerič. Predmeti predavanj so bili: šolska higijena, tuberkuloza, alkoholizem, duševna higijena, obrtna higijena, Rdeči križ in narodno zdravje, pobijanje nalezljivih bolezni, borba proti raku, otroška higijena itd. Predavali so: dr. Zajc, dr. Mis, dr. Otmar Krajec itd.

Povdariti je treba izredno vestnost udeležencev tega tečaja. Le malokdo med njimi je kdaj zamudil predavanje. Udeleženci so bili delavci, ki so se odzvali povabilu Okrožnega urada. Nekateri obrati so bili zelo častno zastopani, tako tobačna tovarna.

Ob zaključku tečaja se je včeraj vršila v dvorani mala slovesnost. Vodja tečaja dr. Franta Mis je s primernim govorom še enkrat opozoril udeležence naj se zavedajo stalno svoje samaritanske dolžnosti. Za tem je govoril predsednik Rdečega križa dr. Feticb. Zavaljal se je vsem, ki so pripomogli k tako lepemu uspehu tečaja, tako zdravnikom dr. Krajcu, dr. Zajcu, dr. Misu in drugim in zastopniku OUZD dr. Kuhlju. Udeležence tečaja je pozval, naj ostanejo zvesti Rdečemu križu z geslom: Državi v podporo, bližnjemu v pomoč, sebi pa v uteho in v ponos.

Pa tudi udeleženci sami so pripravili vodstvu tečaja prijetno presenečenje. V imenu vseh sta se zahvalila vodstvu za trud g. Skrlavnik in gna. Zvonka Kotte ter sta izročila dr. Misu častno darilo udeležencev — srebrno dozo z graviranim napisom. Ostali udeleženci pa so z navdušenim aplavzom izkazali svojo hvaležnost.